

Aan te merken valt dat in de volksmond nooit gezegd wordt « bosmolens », maar wel « de busmeulens ». En hier blijft waarschijnlijk dezelfde uitspraak gelden als voor 400 jaar toen het leen « ter beurse » heette, maar ongetwijfeld uitgesproken werd « ter buzze », zodat de geleidelijke omvorming tot « busmeulen » feitelijk in alles normaal was.

J. G

ONZE WINDMOLENS EN MOLENMAKERS

In April 1952 werd te Aarsele de stenen molen van G. Bearelle afgebroken, op 15 Juni de Kattemolen te Bellegem (Loncke). In 1943 was deze staakmolen op torenkot gans hersteld (kruis en zolders). Hoewel geklasseerd werd hij tot afbraak onteigend door het Ministerie van Openbare Werken, samen met een veertigtal andere gebouwen, om de baan Kortrijk-Doornik te kunnen verbreden.

Te Gijverinkhove en Beveren (Ijzer) werden grote werken uitgevoerd, ook te Roksem, waar de Witte Molen begin 1953 weer zal worden in gebruik gesteld.

In het Franse Noorderdepartement bestaan er geen 10 windmolens meer : Kassel, Boesbeke, Hondshoote, Steenvoorde, Grevelingen en Houtkerke, waarvan het onderhoud volledig ten laste valt van de eigenaars. Te Coquelles bij Calais wordt een molen herbouwd. Ach. Lejeune, die er werkzaam was, viel doorheen de zolder op een teerling en overleed enkele uren nadien.

De laatste Franse molenmaker Roose is deze zomer langs de baan naar Calais door een Belgische auto verongelukt, terwijl hij werkte aan de kleine molen te Grevelingen. Om de werken te kunnen voleindigen is A. Lejeune moeten bijspringen. In Frankrijk is men dus volledig aangewezen op onze molenmakers : de Lejeune's van Stavele, de Van de Kerckhove's van Ingelmunster en Ch. Peel van Gistel.

C. DEVYT

MENGEHMAREN

NOG OVER DE BOERENVORKE. Hierboven blz. 56.

Ook in 't Veurnambachtse was de boerenvorke bij de grote boeren in gebruik.

Op de oude schaaphofstee « de Driecaffoore » te Buls-

kamp was dit gebruik het langst in zwang. Bij sommige ging dat met een zekere plechtigheid gepaard. Zo vertelt men nu nog van die boerin uit « het Blote » die de makke of vorke, naar gelang het seizoen, moest aanbieden aan de boer en bij zijn thuiskomst afnemen en weigerlijk wegbergen in de « beste plekke. »

Dat de boer zijn tijd verdeed met slenteren bachten de hielen van het werkvolk, gaf niemand aanstoot, men zei immers : « Een hof moet kunnen zen leegaard kweken ».

En 't waren de boeren alleen niet die met vorke of makke wareerden, de bendebazen waren er ook mede bekend.

Zo trok de baas uit « 't Nieportje-brugge », de bendenier van Bulskamp, met makke of vorke gewapend bachten zijn bende volk.

Makke of vorke naar gelang het seizoen d. i. : in den uitkomen met de makke en vanaf hooimaand met de vorke.

Lange na het uitsterven van dit gebruik tot kort vóór de oorlog 14-18 vergenoegden ze zich, voorzien van een braakhouwe, een schommelschote te doen op de stukken en dan waren ze de pijpen uit naar een herberg in 't gebuurte.

Zo was het geen zeldzaamheid bij een of andere landse herberg, vier of vijf braakhouwen te zien staan voor de deure, binst ze binnen, tussen kannen en glazen, aan 't klappen waren van « boeren en vlas zaaien ».

Die tijd is ook voorbij en nu schiet er niets anders meer over dan werken en slaven van 's nuchtends tot 's navonds.

A. B. Stavele

OOSTENDE, INVOERHAVEN EN MARKT VAN CHINEES PORSELEIN. 1717-1725

In het begin van de 18^e eeuw, nog vóór de oprichting (1719) van de Oostindische Compagnie van Oostende, wisten Vlaams-Oostenrijkse schepen op China te varen : *Le Grand Dauphin* keerde 6 October 1717 uit Kanton terug met een vracht thee, zijde en porselein, Enkele maanden later (3 Juni 1718) was het *L^e Martial* die uit China in de haven van Oostende terugkeerde en, naast een grote vracht thee en zijde, ook lakmeubels en porselein meebracht. Een week later loste *Le Marquis de Maillebois* negentien kisten porselein.

Zulke « kisten » bevatten dooreengenomen 350 tot 1800 stuks, al naar gelang het theekopjes met schoteltje, of compotiers, grote schotels en vazen waren. De prijzen waren in die jaren (ca. 1725) verrassend laag ; een vergelijkende berekening

stelt vast dat men voor een geldwaarde van 1000 eieren bijna vier kisten Aziatisch porselein kon krijgen. Porselein was een bijlading op de schepen en werd toen soms meegenomen als ballast bij de waardevolle thee- en zijdeladingen.

Tot omstreeks 1725 was Oostende ook een belangrijke markt van Aziatisch porselein, waar vele Engelsen en Hollanders grote aankopen deden. Na de ondergang van de Oostendse Compagnie (1730) verviel de rechtstreekse invoer. Chinese waren werden nu door de Hollandse Compagnie, en ook over Engeland en Frankrijk, naar Oostende en Nieuwpoort aangebracht. Als markt van Chinees porselein in de tijd van de « Compagnie-des-Indes » is Oostende tot op het einde van de 18^e eeuw actief gebleven.

— Volgens een merkwaardige studie van Prof. W. Treue in Wetenschappelijke Tijdingen, XII, 1952, kol. 337-345.

CAXTON, EERSTE BOEKDRUKKER TE BRUGGE. 1473.

Het is een twistvraag wie de eerste boekdrukker te Brugge geweest is : Caxton of Mansion. Vast staat dat zij in de jaren 1474-76 hebben samengewerkt. De vraag is : Was Caxton een leerling van Mansion te Brugge, of omgekeerd : heeft Caxton de eerste drukpers te Brugge opgericht, en heeft Mansion het vak bij de Engelse prototypograaf aangeleerd ?

Op het gezag van de Engelse geleerde W. Blades, die in 1882 een groot werk over Caxton uitgaf, wordt meestal aangevaard dat aan Mansion de voorrang toekomt. (Zie Biekorf 1946, 140).

In het Londens trimestrieel tijdschrift voor boekdrukkunst en graphische kunsten, *Signature* (New Series, n° 15 ; 1952, pp. 28-39) verscheen nu een studie van L. A. SHEPPARD die nieuw licht over dat vraagstuk werpt. De hoofdzaken uit dit betoog zijn de volgende.

Caxton was in Keulen in 1471-72 waar hij het boekdrukken leerde kennen en zelf aanleerde. Zijn eerste boek *The Recuyell of the Histories of Troye* drukte hij te Brugge vóór het einde van 1473.

Naar de uitdrukkelijke vermelding van de colophon is de *Jardin de Dévotion* het eerste boek van Mansion ; volgens de berekening van Sheppard kan dit ongedateerde boek ten vroegste in 1474 gedrukt zijn.

Na deze vaststelling betoogt Sheppard dat Caxton de eerste boekdrukker te Brugge geweest is ; dat Mansion — die zijn beroep van « boeescrivere » ondertussen voort uitoefende — het

boekdrukken bij Caxton heeft aangeleerd ; en dat ten slotte de ongedateerde Brugse drukken die aan Mansion worden toegeschreven op de naam van Caxton dienen gesteld te worden. V.

WEST-VLAANDEREN TE LEUVEN

Het clubleven van de studenten te Leuven kende in de laatste paar jaren een seizoen dat een weelde van vroeger onbekende vruchten heeft afgeworpen, nl. de lustrumboekjes. Zal het iemand verwonderen dat West-Vlaanderen hierin aan de kop staat ? Ze liggen hier voor mij, zeven keurige boekjes. Uit 1950 : Moeder Kortrijkse (1885) en Moeder Westland (1890), Uit 1951 : Moeder Mandel (1921) en Moeder Izegemse (1941). Uit 1952 : Moeder Tieltse (1902), Moeder Brugse (1886) en Moeder Waregem (1947) : dat jongste kind, evenals Moeder Izegemse een dochter van Moeder Kortrijkse, vierde dus zijn eerste lustrum en verdient een ereprijs om de goede folkloristische versiering van de omslag.

De boekjes zijn eigenlijk gegroeid uit het eenvoudige lustrum-programma. Praesides van vorige vieringen werden aangesproken om de actuele commilitones een groet, een aanwakking toe te sturen. En hoe natuurlijk schept ieder dan uit de schat van zijn herinnering. Zo zette het programma uit tot een gedocumenteerde brochure, elke club kreeg een historisch, zometende legendarisch, overzicht van zijn traditionele bedrijvigheid. En wanneer dan de praeses een « goe'penne » heeft en zijn studentikoze hart van vóór 1914 heeft weten te bewaren, dan krijgt men een sprankelend stuk Westvlaams leven, zoals Notaris H. Van der Heyde er een ten beste geeft in het lustrumboekje van Moeder Brugse dat door de praeses Dr jur. C. Devyt werd samengesteld en, om zijn vorm, toon en inhoud, de (dikwijls te vullen) beker van de Leuvense lustrumboekjes zou verdienen.

Hier staan we voor een echt folkloristisch document waarin gebruiken, omgang, taal en lied van een wel omschreven groep in hun ontwikkeling kunnen nagegaan worden. V.

DE PATRIOTTINNEN VAN IEPER. 1790.

De Ieperse Tuindag (8 Aug.) 1790 was een hoogdag voor de Patriotten en nog meest voor de « Patriottinnen ». Immers de « dogters van Ipre » hadden te voren geld bijeengebracht « tot inkoop van twee geaffuytte kanons van 4 ponden calibre ». De stukken kregen de doopnamen « *Beschermer* » en

« *Zegenprael* » ; op het eerste prijkte de beeltenis van O. L. Vrouw van Tuine, op het andere O. L. Vrouw van de Rozenkrans. Het vaandel, tegelijker tijd aan de Volontairen geschonken, droeg, naast het wapen van Westvlaanderen, nogmaals het beeld van O. L. Vrouw van Tuine, alles « in schoone broduere ». Deze giften werden meegevoerd in de grote ommegang die naar de Kathedraal optrok waar de bisschop het vaandel wijdde. Daarna trok de stoet naar de Markt waar Malou-Riga het vaandel aan de Volontairen overhandigde. In de stoet, waarin de schuttersgilden en het nieuwe « Corps Volontairen » opstapten, werden vooral de « patriotique Dogters » opgemerkt die ieder « iets van het kanon-getuyg » droegen. Men zag er ook een « Maegd van Vlaenderen » omgeven door kinderen die, als « volontairkens » verkleed, marcheerden met trommel en fluit en opschriften.

De vrijgevege « Patriottinnen » hadden beroep gedaan op het talent van een Muzenzoon om de hooggestemde gevoelens van deze historische Tuindag te vertolken. Het gedicht werd gedrukt op een los blad, en is opgedragen « Aen de weledele, agtbaere en ieverige heeren de heeren bestierders der oorlogszaeken van Westvlaenderen, den heer Malou-Riga, voorzorgere en heirschouwer, den heer De Patyn, gebiedende bewindhebber, den heer Meynne, bewindhebber en ontfangere der algemeine landsmiddelen, den heer Vanzandycke, bewindhebber en toezienere van het geschut ». Het is ondertekend : *De doghters van Ipre gessid patriottinnen*, en gedateerd 8 Aug. 1790. (A. Diegerick Bibliographie Yproise, blz. 369 ; leper 1873 81).

Ziedaar wat ik daarover weet. En nu, wat ik zoek is dat gedrukte blad zelf met die gelegenheidsverzen over die kanons van de Iepere Patriottinnen. Is er een lezer van Bierkorf die dat stuk in zijn verzameling heeft ? E. N.

WESTVLAAMSE STAMREEKSEN.

Door de Heer A. VANHUYSE (Nieuwpoort) werden de volgende stamreeksen opgemaakt en op 75 exemplaren gedrukt :

Stamreeks der Familiën Vanhuyse, De Beerst, Duron, Vandenberghere aangeboden ter gelegenheid van het huwelijk van Mej. Marie-Thérèse Duron met den Heer Armand Vanhuyse te Ramskapelle aan de IJzer 8 September 1951.

Stamreeks der Familiën Vanden Berghe en Dierickx-Visschers ter gelegenheid van de Diamanten Bruiloft van Louis Vanden Berghe en Sylvie Dierickx-Visschers gevierd te Klemskerke op 31 Oogst 1952.

Deze zeer verzorgde stamreeksen zijn echt sprekend door de opgave van de sociale stand, ambt en bediening van de naamdragers van omstreeks 1700 tot heden.

'T BEERTJE. Volkskundige Almanak 1953. Uitgegeven door de Bond van de West-Vlaamse Folkloristen. 72 blz. met veel mooie prenten.

Beertjes Kalender met zijn uitvoerige dagwijzer, met zijn praatjes en plaatjes over Volksheiligen is weerom zeer merkwaardig ; aan de beurt komen : Maurus, Blasius, Gertrudis, Onsheren Boompje (bij Watou), de heilige man Job, H. Bloed (Voormezele), Kristoffel, O. L. Vrouw van Izenberge, Nikolaas van Tolentijn, Denijs, Lenaard, Folquinus (te Ekelsbeke en Pitgam in Fr.-Vlaanderen). En zeer deugdelyk en oorspronkelyk is de reeks van bijdragen, folklore van « 't patersvatje ». Over Sint Goewaard te Arneke en nu, sedert 1951, te Kaaskerke. Over de kuiper uit de Vijf Eemers, rijk van inhoud en gepakt op het leven van dit kwijnende ambacht. Over Brugs tinnen speelgoed, een folkloristische openbaring uit het stofferige Gruuthusemuseum. En verder ontmoeten we Lange Miel, een anderzweirs van Peegie ; Louis den Timmeren, de laatste uitklinker van Brugge ; en horen we een « lente » van Brugse scheldwoorden uit den ouden tijd, en liedekens en ander kleingood. Beertje jongen, ge zijt nu « eerste-communicie-grootte » en een flinke bousten geworden. Sterk in d'heiligen en ander goe'volk. Doe zo voort ! B.

IN ONZEN BLOK EN VOOR BIEKORF :

RdG. Een " blokske „ toe. 25. — HS. Een beetje zeem, 't eerste van Johan, erbij. 50. — GF. 50. — AM. Een toemaatje. 50. — OVR. 20. — KJD. Uit houwe trouwe. 50. — AG. Een beetje zaad voor 't bakske. 25. MC. Voor den offerblok ! 25. — BS. Om nog meer zoetigheid. 10. — PDL. 't Smaakt naar den trog om nog. 25. — KJV. Steeds genegen. 50. — BDL. 20. — RD. Den blok ten beste. 20. EVC. In memoriam Lodewijk en Karel De Wolf. 50. — MVD. 50. — SI. Tot steun. 25. — RdS. Om nog. 25. — LVLeuven. Leve Biekorf. 50. — JW. Voor de busse van de prenten. 75.

Wel bedankt voor steun en genegenheid.
Aan onze Lezers en Vrienden altemale een
goe' zalig Nieuwjaar. — 't Berek.